

III. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТТЯХ З ВИШИВКАРСТВА

*Срібна Ю. А.
м. Полтава*

Анотація. У статті описуються технології формування здоров'язбережувальних компетентностей під час проведення лабораторних занять з вишивкарства, подана класифікація технологій та наголошено на необхідності використання здоров'язбережувальних технологій під час виконання лабораторних робіт.

Ключові слова: здоров'язбережувальні компетентності, вишивкарство, здоров'язбережувальні технології.

Здоров'я людини – одне з основних джерел щастя, радості й повноцінного життя людства, суспільства у цілому. Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я учнівської та студентської молоді. Турботу викликає різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя, зростання смертності, особливо дитячої.

Тому головним завданням у діяльності педагогічних колективів навчальних закладів на сучасному етапі повинно бути збереження і зміцнення здоров'я учнівської та студентської молоді, формування позитивної мотивації здорового способу життя.

Виховання фізично і психічно здорової особистості є одним із найважливіших завдань сучасної освіти. Наукове підґрунтя до становлення науки про здоров'я створили М. М. Амосов, Г. А. Апанасенко, О. О. Богомолець, С. П. Боткін, І. І. Брехман, В. В. Підвисоцький та інші.

Розробкою теоретичних положень із проблеми нашого дослідження займались низка науковців, а саме: О. П. Аксьонова, Т. Є. Бойченко, О. Ващенко, Н. Ф. Денисенко, О. Д. Дубогай, О. П. Омельченко, В. М. Оржеховська, С. В. Страшко, В. О. Сухомлинський, А. Ю. Цина.

На сьогоднішній день теоретиками та практиками педагогічної науки виявлено та обґрунтовано шляхи формування здорової особистості. С. Омельченко, Л. Каліберда, виділяють подібні засоби здоров'язбережувальних технологій [5, с. 26]: засоби рухової направленості, що спрямовані на реалізацію завдань здоров'язбережувальних освітніх технологій; оздоровчі сили природи; гігієнічні фактори.

Викладач, володіючи сучасними педагогічними знаннями, при постійній взаємодії із студентами планує й організовує свою діяльність з урахуванням пріоритетів збереження та зміцнення здоров'я всіх суб'єктів педагогічного процесу. У своїй роботі він звертається до різноманітних педагогічних технологій.

Технологія – це системний метод створення, застосування знань з урахуванням технологічних і людських ресурсів та їх взаємовпливу, що має на меті оптимізацію форм освіти.

У класифікації освітніх технологій (управлінської діяльності, організації навчального процесу, виховної роботи та ін.) останнім часом виокремилася нова група – здоров'язбережувальні технології.

Слід зазначити, що здоров'язбережувальна педагогіка не може бути представлена як конкретна освітня технологія. Разом з тим, поняття «здоров'язбережувальні технології» об'єднує у собі всі напрями діяльності закладу вищої освіти з формування, збереження та зміцнення здоров'я студентства.

Деякі науковці розглядають це поняття, виходячи із розуміння технології як певного прийому, методу, методики; інші розуміють його як сукупність певних технік, за допомогою яких реалізується освітнє чи інше педагогічне завдання; як опис процесу досягнення запланованих результатів, сукупність яких відображає певні зміни в здоров'ї учасників педагогічної взаємодії.

Вітчизняні та зарубіжні науковці вважають, що під здоров'язбережувальними освітніми технологіями треба розуміти всі педагогічні технології, які не шкодять здоров'ю студентів.

У сучасній педагогічній літературі дискусійним лишається питання щодо класифікації здоров'язбережувальних технологій. О. Ващенко та С. Свириденко, аналізуючи технології збереження здоров'я, диференціюють їх на здоров'язбережувальні; оздоровчі; навчання здоров'ю; виховання культури здоров'я. О. Ващенко [1] виділяє такі типи здоров'язбережувальних технологій: здоров'язбережувальні (технології, що створюють безпечні умови для навчання та праці та ті, що сприяють вирішенню завдань раціональної організації виховного процесу, відповідності навчального та фізичного навантажень можливостям людини); оздоровчі (технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я, підвищення ресурсів здоров'я); технології навчання здоров'ю (гігієнічне навчання, формування життєвих навичок, профілактика травматизму, статеве виховання); виховання культури здоров'я (виховання особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя).

Серед досліджуваних технологій М. Смірнов виокремлює медико-гігієнічні, фізкультурно-оздоровчі, екологічні здоров'язбережувальні, технології забезпечення безпеки життєдіяльності, здоров'язбережувальні освітні, соціальноадаптовані й особистісно-розвивальні, лікувально-оздоровчі тощо [2, с. 77]. Смірновим Н. К. розроблена базова класифікація здоров'язбережувальних технологій, яка, на нашу думку, є найбільш універсальною для фахівців різних галузей та зокрема для проведення лабораторних занять з вишивкарства. Зокрема ним виокремлено такі блоки: медико-гігієнічний (дотримання санітарногігієнічних норм та забезпечення медичною допомогою учасників навчально-виховного процесу); фізкультурно-оздоровчий (використання засобів фізичної культури для розвитку фізичних якостей та зміцнення здоров'я); екологічний (формування у студентів екологічної свідомості та прагнення до збереження навколишнього середовища); безпека життєдіяльності (дотримання правил безпеки життєдіяльності, охорони праці, цивільної оборони); оздоровчий (використання занять лікувальної фізкультури, профілактика порушень постави та зниження гостроти зору); розвивально-адаптуєчий (використання у навчально-виховному процесі соціальних та психологічних тренінгів для викладачів та студентів).

Одним із пріоритетних напрямів державної політики України на шляху до європейського майбутнього є реалізація здоров'язбережувальних технологій у системі сучасної педагогічної вищої освіти. Збереження здоров'я молодого покоління залежить від взаємодії вчителів, педагогів, медичних і соціальних працівників. Водночас, вибрані шляхи модернізації системи вищої освіти і виховання майбутніх учителів трудового навчання сприяють підвищенню інтересу суспільства до цих технологій, а також до особистості, яка бере участь в їх реалізації. Тому виникає потреба у використанні наявних і розробці нових здоров'язбережувальних технологій, спрямованих на підвищення інтересу студентів до здорового способу життя, збереження природного

середовища, що сприяє поліпшенню їх здоров'я.

Це актуалізує проблему використання здоров'язбережувальних технологій при викладанні дисциплін професійного циклу у педагогічних закладах вищої освіти для збереження здоров'я студентів, майбутніх учителів трудового навчання та технологій, що відповідає сучасним запитам школи.

На наш погляд, однією із здоров'язбережувальних технологій, в основі якої – реалізація педагогічних ідей В. О. Сухомлинського, є методика навчання у русі (автор О. Д. Дубогай). Педагогічна ідея даної методики полягає в інтеграції пізнавальної і рухової діяльності. Ігрові ситуації у системі пізнавально-рухового навчання сприяють зацікавленню студентів, створюють і підвищують інтерес до навчання [3, 7].

Метою кожного лабораторного заняття з вишивкарства, наприклад, «Народний крій. Розміщення вишивки на виробах» є сприяння створенню сталої мотиваційної установки на збереження і зміцнення здоров'я студентів. Для реалізації цієї мети під час проведення занять:

- створювати необхідні санітарно-гігієнічні умови в кабінеті;
- формувати навички безпечної праці;
- налаштовувати студентів на позитивний психологічний мікроклімат;
- слідкувати за правильною поставою під час виконання лабораторних занять;
- проводити бесіди, направлені на формування потреби у здоровому способу життя;
- з метою недопущення перевтоми студентів використовувати інтерактивні методи навчання;
- слідкувати за зміною видів діяльності.

Виокремимо методичні прийоми, які використовуються нами з метою реалізації завдань здоров'язбережувальних технологій у процесі організації навчально-виховної роботи на лабораторних заняттях з вишивкарства:

- емоційно стимулювати та мотивувати студентів до роботи, реалізувати потребу молоді у позитивних емоційних враженнях;
- попередження перевтоми, оптимізації рухового режиму студентів на лабораторних заняттях з вишивкарства;
- психологічного клімату колективу студентської групи з метою забезпечення комфортного перебування студентів на заняттях з вишивкарства.

Отже, використання здоров'язбережувальних технологій у закладі вищої освіти призводить до створення відповідного освітнього середовища, що гарантує збереження студентами власного здоров'я, негативне ставлення до шкідливих звичок, привчання до піклування про здоров'я майбутніх учнів. Упровадження здоров'язбережувальних освітніх технологій у практику роботи закладів вищої освіти передбачає дотримання системного підходу на теоретичному, практичному і дослідницькому рівнях.

Список використаної літератури

1. Ващенко О. Як створити школу сприяння здоров'ю / О. Ващенко, С. Свириденко. – К.: Шкільний світ, 2008. – 112 с.
2. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии в работе учителя и школы / Н. К. Смирнов. – М.: АРКТИ, 2003. – 284 с.
3. Демешкевич М. А. Про раціональну організацію режиму як засобу збереження здоров'я молодших школярів / М. А. Демешкевич, В. О. Сухомлинський // Методичний збірник Центру методичної та соціально-психологічної служби управління освіти Кіровоградської міської ради. – Кіровоград, 2013. – С. 94 – 102.
4. Омельченко О. П. Здоров'ятворча педагогіка / Л. П. Омельченко, О. В. Омельченко. – Х.: Основа, 2008. – 205 с.
5. Омельченко С. Здоров'язбережувальна педагогіка: сучасні тенденції та перспективи розвитку / С. Омельченко, Л. Каліберда // Рідна школа. – 2012. – № 7. – С. 25 – 28.

6. Оржеховська В. М. Стратегія педагогіки здорового способу життя / В. М. Оржеховська // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 4 (53). – С. 19 – 28.
7. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: у 5 т. – К.: Радянська школа, 1976. – Т. 1. – С. 55 – 206.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ РОЗРОБОК З «ОХОРОНИ ПРАЦІ» ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

*Бочар І. Й.
м. Тернопіль*

Професійна освіта покликана забезпечити майбутнього спеціаліста знаннями, вміннями і навичками безпечної професійної діяльності, зокрема під час виконання управлінських дій, при проектуванні чи розробці нових процесів, виконанні конкретних виробничих дій, технологічних операцій тощо. Випускник вищого навчального закладу за напрямом підготовки готельно-ресторанна справа повинен вміти використовувати державну законодавчу базу, нормативно-правові акти, чинну галузеву нормативно-технічну документацію та засоби з охорони праці. Поряд з тим, актуальним залишається питання змістового та методичного наповнення курсу «Охорона праці» у вищих навчальних закладах педагогічного спрямування при підготовці фахівців сфери обслуговування.

Для оцінки фахівцями нами були розроблені та рекомендовані до використання у навчальному процесі методичні рекомендації з дисципліни «Охорона праці». Розроблені рекомендації пройшли апробацію в майстрів виробничого навчання сфери обслуговування, у працівників готельно-ресторанної справи ВПТУ м. Тернополя, а також у студентів інженерно-педагогічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Усі опитані дали попередню позитивну оцінку методичним рекомендаціям, наголосили на доцільності використання розроблених матеріалів у навчальному процесі як студентами так педагогами. Крім цього було зроблено декілька пропозицій та зауважень, зауваження стосувалися змісту матеріалу для сфери обслуговування і вибіркості матеріалу для готельно-ресторанної справи.

З метою об'єктивної перевірки ефективності використання методичних рекомендацій з дисципліни «Охорона праці» було проведено педагогічний експеримент. Для підтвердження об'єктивності експерименту були забезпечені відповідні умови:

- початковий рівень знань студентів був приблизно однаковий;
- перевірка знань проводилася за однаковими критеріями;
- зміст тестових завдань був однаковим.

У експерименті брали участь студенти двох груп, які були поділені на: контрольну та експериментальну.

Проведення експерименту включало чотири етапи:

На першому етапі експерименту була проведена організаційна робота під час вступного заняття, де студенти контрольної та експериментальної групи були ознайомлені з вимогами та умовами експерименту. Студентам експериментальної групи додатково були надані до використання методичні рекомендації з дисципліни «Охорона праці». Двом групам було запропоновано тестові завдання, які включали матеріал поданий в методичній розробці у відповідності до навчальної програми. Студенти мали 20 хвилин на рішення тестових завдань. За результатами контрольного